

Goran Filipec

Pianist, rojen leta 1981 na Reki na Hrvaškem, velja za enega najvidnejših mlajših pianistov svoje države. Z glasbenim izobraževanjem je pričel v domačem mestu, med letoma 1997 in 2011 pa je študiral klavir (pri Marini Ambokadze) in muzikologijo na Akademiji za glasbo Ino Mirković v Lovranu, ki sodi

pod okrilje moskovskega državnega konservatorija P. I. Čajkovskega. Izpopolnjeval se je na Visoki šoli za glasbo v Kölnu pri Arbu Valdmi, v pariški Scholi cantorum pri Eugenu Indjicu, na zagrebški Akademiji za glasbo pri Evgeniju Zarafiantsu, v preteklih dveh letih pa pri Oksani Jablonskaji na njenem Inštitutu v Castelnouvu di Garfagnana, v Italiji.

Med nagradami, ki jih je Filipec prejel, omenimo le dve najpomembnejši, obe pa je prejel v letu 2009: prva nagrada na mednarodnem klavirskem tekmovanju Gabala v Azerbajdžanu in druga nagrada na mednarodnem glasbenem tekmovanju Jose Iturbi v Kaliforniji. Nastopil je v nekaterih izmed najpomembnejših svetovnih koncertnih dvoran, kot so Carnegie v New Yorku, Narodna koncertna dvorana v Dublinu, pariška dvorana Alfreda Cortota ter na mnogih drugih odrih v Švici, Franciji, Italiji, na Nizozemskem, v Argentini, kot tudi na Hrvaškem in ostalih državah bivše Jugoslavije. Nastopal je z orkestri, kot so Moskovski in Berlinski simfonični orkester, Zagrebški filharmoniki, Filharmoniki iz Ushuaie, Simfonični orkester reške Opere, Dubrovniški simfonični orkester in Hrvaški komorni orkester. Med dirigenti, s katerimi je sodeloval, naj izpostavimo Jorgeja Uliarteja, Vjekoslava Šuteja, Leonida Nikolajeva in Pavla Dešpalja.

Številne koncerte Gorana Filipeca so posnele Hrvaška narodna radio in televizija, Radio Romanske Švice in nekaj argentinskih televizijskih ter radijskih programov.

Napovedujemo

DVORANA UNION
3. abonmajski koncert
Orkestrskega cikla
petek, 28. 1. 2011, ob 19.30
BAROČNI ORKESTER L'ORFEO
Vodja: Michi Gaigg
Solisti: Nuria Rial, sopran;
Carlos Mena, kontratenor;
Carin van Heerden, oboja
Spored: A. Vivaldi, A. Marcello,
A. Corelli, G. B. Pergolesi

DVORANA UNION
4. abonmajski koncert
Komornega cikla
petek, 18. 2. 2011, ob 19.30
BERNARDA FINK, mezzosopran;
ANTHONY SPIRI, klavir
Spored: R. Schumann, L. M. Škerjanc,
E. Adamič, J. Pavčič, A. Lajovic,
G. Mahler

DVORANA UNION
4. abonmajski koncert
Orkestrskega cikla
sreda, 2. 3. 2011, ob 19.30
PRAŠKI SIMFONIČNI ORKESTER
Dirigent: Jiří Kout
Spored: B. Smetana, A. Dvořák

DVORANA UNION
Cikel za mlade
četrtek, 13. 1. 2011, ob 14.30 – red
PIZZICATO 2, Kulturni dnevnik red
ZELENI II in izven
Bohuslav Martinů: KUHNJSKA REVIJA
Ansambel Festine
Dirigentka: Živa Ploj Peršuh
Kulturni dnevnik – delavnica: Katalog
glasbil

MALI ODER NARODNEGA DOMA
Jazz v Narodnem domu
četrtek, 20. 1. 2011, ob 20.30 – za izven
CHARLES GAYLE TRIO (ZDA)
Charles Gayle, saksofoni; Christopher
Sullivan, kontrabas; Michael Thompson,
bobni

VELIKA DVORANA NARODNEGA DOMA
Abonma Kekec
nedelja, 23. 1. 2011, ob 17.00
Jacob & Wilhelm Grimm:
SNEGULJČICA
Mini teater
Režija: Marek Bečka
Igrata: Elena Volpi / Vesna Vončina,
Jose / Aljaž Jovanović
Po predstavi Kekčeve poustvarjalnice:
otroške kreativne delavnice na temo
predstave

Informacije

IN PRODAJA
VSTOPNIC

Narodni dom Maribor
Ulica kneza Koclja 9
2000 Maribor
vsak delavnik
od 10.00 do 17.00,
v soboto
od 9.00 do 12.00
ter uro
pred koncertom
v Dvorani Union
v Mariboru.

Tel.:

02 229 40 11

02 229 40 50

040 744 122

031 479 000

E-pošta:

vstopnice@nd-mb.si

Obiščite nas na

<http://www.nd-mb.si/>

◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶
KONCERTNA POSLOVALNICA

KOMORNI CIKEL, 3. ABONMAJSKI KONCERT 2010/2011
Dvorana Union, Maribor, torek, 11. januar 2011, ob 19.30

Goran Filipec klavir

Koncert sta podprla Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije in Mestna občina Maribor.

Franz Liszt (1811–1886)

Leta romanja, drugo leto: Italija

Poroka

Zamišljeni

Pesmica Salvatoreja Rose

Petrarcov Sonet 47

Petrarcov Sonet 47

Petrarcov Sonet 47

Po branju Danteja – Fantasia quasi Sonata

Poloneza št. 1 v c-molu

Poloneza št. 2 v E-duru

Franz Schubert (prir. F. Liszt):

Vilinski kralj

Vincenzo Bellini (prir. F. Liszt):

Reminiscence na Normo

Obdobje romantike je umetniško in osebno močno zaznamoval pianist, skladatelj in pedagog **Franz Liszt**, ki je spremenil pojem virtuoznega pianista. Med prvimi je eksperimentiral na velikem klavirju s sedmimi oktavami in z napredno tehniko repetiranja (lep instrument mu je podaril francoski izdelovalec Erard) v 30-ih in 40-ih letih 19. stoletja ogromno doprinesel k razvoju klavirske tehnike. Svoje zahtevne programe, ki so obsegali vso tedaj znano klavirsko glasbo od Bacha do Chopina, je igral na pamet. Koncertiral je po celi Evropi, od Pirenejev do Urala ter izumil celo dogodek in tudi izraz »klavirski recital«. Klavir ni bil nič več domena komorne glasbe in salonov, postal je središče javnih koncertov za večjo publiko. Poleg tega je bil Liszt s svojim ekstatičnim igranjem karizmatična koncertna osebnost, po pričevanju sodobnikov »demonična« in »božanska« ob enem. Bolj kot v kateremkoli drugem skladatelju so se v njem spajala navidezna značajska nasprotja: hlepenje po senzaciji in uspehu, po drugi strani pa po religioznosti in mistiki. Ti romantični ideali in aspiracije so iz njega naredili romantičnega umetnika *par excellence*, njegovo kvintesenca samo.

Po »čudežnem otroštvu« in turnejah z očetom je Lisztovo življenje leta 1827 doseglo korenit preobrat z očetovo smrtjo. Travmatična izkušnja ga je globoko zaznamovala, obenem pa je moral 16-letni mladenič preskrbeti svojo mater. Z njo se je naselil v Parizu in začel iskati zaslužek s poučevanjem glasbe, obenem pa je še vedno koncertiral. Kmalu je navezal stike z družbo pariških salonov, ki so

bili v 30-ih letih središče intelektualnega in umetniškega življenja. Tu je leta 1832 spoznal grofico Marie d'Agoult, ki je postala njegova ljubica in z njim živela 12 let ter mu rodila tri otroke. Grofica je bila sicer poročena, vendar je njen zakon obstajal le na papirju. Da bi se izognila škandalu, sta Liszt in Marie pobegnili v Švico, kjer je mladi pianist postal vodja klavirskega oddelka na konservatoriju v Ženevi. Spomladi in poleti 1835 je par obiskoval švicarsko podeželje. Pašniki, nevihte in gorski izviri so se skladatelju vtisnili globoko v spomin in tako je nastala zbirka *Popotnikov album*, ki ga je kasneje predelal v »švicarski« del *Let romanja*, zbirke skoraj avtobiografskih klavirskih skladb. Liszt in Marie sta nekaj časa preživela v dvorcu Nohant pri pisateljici George Sand, nato pa sta se – zdaj z dvema hčerama – podala v Italijo. Liszt je občasno koncertiral v tujini, 1839 pa se je ponovno pridružil Marie. V ribiški vasici San Rossore je pod navdihom italijanskega slikarstva in literature začel komponirati »italijanski« del *Let romanja* ter vanj vključil prve verzije treh ljubezenskih *Petrarcovih sonetov*, žalno koračnico *Il penseroso* (po Michelangelovem kipu *Zamišljeni* oz. *Zaskrbljeni* v Firencah), pustolovsko koračnico o Salvatoreju Rosi, *Sposalizio* (po Rafaelovem kipu *Lo sposalizio della vergine / Marijina poroka*) ter t. i. *Dantejevo sonato*. Slednja je najtehtnejše in najboljše delo *Let romanja*, ki jo je navdihnili branje *Božanske komedije* ter podobe in liki Pekla v njej. Kmalu po koncu dela *Leta romanja*, ki je nastajalo med 1837 in 1849 (izid šele 1858), se je Lisztovo burno razmerje z Marie končalo, s tem pa

tudi njegovo »romanje«. Začenjalo se je blesteče obdobje koncertiranja in turnej.

Franz Liszt na svojih koncertih ni igral le lastne glasbe. Z močjo svoje karizmatične osebnosti in klavirskim izvajanjem ter dirigiranjem različne glasbe je veliko prispeval k uspehu in svetovni slavi svojih sodobnikov, zlasti Berliozja in Wagnerja. Enako pomembno je bilo njegovo prizadevanje za oživiljanje glasbe skladateljev preteklih obdobij: Bacha, Händla, Schuberta in drugih, predvsem pa Beethovna. Njihove skladbe je nemalokrat tudi sam priredil za klavir. Njegove priredbe lahko razdelimo v dve skupini: to so parafraze (ali reminiscence) in transkripcije. Pojme je skoval Liszt sam in le-ti povedo največ o tem, kako je v odnosu do izhodiščnega dela dojemal svojo priredbo. Parafraza dopušča variiranje in odstopanje od izvornika ter pomeni nekakšno svobodno fantazijo na izvorno skladbo. Po drugi strani je transkripcija zvesta poustvaritev izvornika. Tovrstna dela so se v 20. stoletju za nekaj časa umaknila v ozadje, toda za Lisztova velja, kar je rekel Brahms: čeprav izvorna dela niso bila napisana za klavir, se v njih skriva »pravi klavirski klasicizem«.

Lisztove parafraze oper Mozarta, Bellinija, Donizettija in Verdija včasih celotno dejanje opere zgostijo na kratko koncertno skladbo ter teme zelo svobodno sopostavljajo in kombinirajo. Najbolj znan primer je *Reminiscenca na Bellinijevo Normo*, kjer se v kodi prepleteta dve glavni temi opere. Liszt na svoj način in zgoščeno preplete v klavirsko skladbo

operno ljubezensko zgodbo o galski duhovnici Normi, ki kljub razočaranju nad ljubimcem – Rimljanom – zanj žrtvuje svoje življenje.

V nasprotju z reminiscencami so Lisztove transkripcije tako dobesedne, da so jih imenovali »gramofonski posnetki« 19. stoletja. Skladatelj je s svojo inventivnostjo ustvaril individualne pianistične rešitve za različne probleme in uspešno 'prevedel' glasbo iz enega medija v drugega. Liszt je bil nedvomno eden največjih interpretov orkestrskih partitur na klavirju v zgodovini glasbe. Podobno velja za njegove transkripcije drugih zvrsti, npr. samospenov. Serija transkripcij Schubertovih samospenov je nastala v Nohantu, torej prej, kakor so do nedavnega domnevali; do julija 1837 jih je končal že sedem. Tu je izrazil značilno polifonijo, s katero je Schubert zvrst, ki običajno sestoji iz glasu in spremljave, razširil na glasbeni stavek iz več enakovrednih glasov. Klavir je postal enakovreden, bistveni del skladbe, ki je v glasbo vnašal svoje elemente in vplival tudi na vokalno linijo. Schubertova balada *Erkönig (Vilinski kralj)* iz leta 1815 je prekomponirani samospjev, zgrajen iz vsebinskega sosledja posameznih delov Goethejeve pesnitve (nekakšne arije in bolj recitativnih prehodnih delov). Vse se odvija na enotni sceni oz. ozadju, ki ga prinašajo triole v klavirju. Najbolj spevno vlogo predstavlja linija Duhovina, vilinskega kralja, ki očetu vzame otroka, za katerega se bori. Schubert je svoje mladostno delo cenil in ga kot opus 1 objavil leta 1821; prav tako ga je cenil tudi Liszt, ki se mu je poklonil v svoji transkripciji.

Tehnika Lisztove klavirske igre je bila takorekoč popolna in je vsepovsod žela občudovanje, a Liszt je o njej vedno trdil, da se mora »ustvarjati iz duha, ne iz mehanike«. Vedno ga je vodila neka pesniška podoba, na kateri je zgradil svojo interpretacijo. V zvezi z neko pasažo poloneze, ki jo je nekoč igral eden izmed njegovih učencev, je dejal: »Ali mi je mar, kako hitro lahko igraš svoje oktave? Kar hočem slišati, je lahen drnec poljske konjenice, preden zbere svoje moči in uniči sovražnika!« In res lahko v obeh polonezah iz leta 1851 slišimo t. i. poljske plesne ritme, v katerih včasih zazvenijo reminiscence na Chopina. Medtem ko je prva v c-molu na čase bolj zadržana, pa spet bolj gibka in spevna, je druga v E-duru s svojim herojskim patosom bolj efektivna, briljantna in tematsko zaokrožena. Zmagoslavna konjenica na poti!

Katarina Šter